

KADİM NASİHATLER

Derleyen ve Çeviren
Enes Balı

KADİM NASİHATLER

ARAPÇA-TÜRKÇE EDEBİYAT SERİSİ – 18

ISBN | 978-625-97705-6-7

41587 sertifika numaralı Muarrیب Yayınları'nın 57. eseridir.

Enes Balı tarafından hazırlandı.
Yayın Yönetmenliğini **Muhammed Yasin Can** üstlendi.

Kapak **Muhammed Yasin Can** tarafından tasarlandı. Mizanpaj **Çelebi Şenel** tarafından yapıldı; Arapça metinde 14 punto Microsoft Uighur fontu, Türkçe metinde 9 punto Berkeley LT Book fontu kullanıldı.

1. Baskı, Mart 2025, İstanbul

© Eserin yayın hakları anlaşmalı olarak Muarrیب Yayınları'na aittir.

Yapım, Publishing and Media (P&M)

Baskı, Yılmaz Basım Yayın (Mat. Ser. Nu: 49749)

2021 yılında Muarrیب Yayınları tarafından yayınlanan "Zırvelerden Gönüllere" adlı kitabın genişletilmiş ve güncellenmiş versiyonu olarak yayına hazırlanmıştır.

Depo: Esenevler Mah. Atmaca Sok. No:3A Ümraniye/İstanbul
Yazışma Adresi: Aziz Mahmud Hüdayı Mah. Tepsi Fırını Sok. No:9/3 Üsküdar/İstanbul
0 530 225 21 81 – 0 850 304 17 58
muarrیب.com – iletisimemuarrیب.com
@muarrیب (facebook, youtube, instagram, twitter, telegram, tiktok)

Tuhaf Bir Takriz

Çok önceden söz vermiştim; kitabın **son okumasını** yapacaktım. Ve işte çok sıkışık olduğum (sekiz ayın çarşambasının bir araya geldiği) bir zamanda da okumayı yapmam gerekmişti. Üstadı **çaktırmadan** tehdit ettim: “Çok incelersem üzülürsün; gel, yol yakınken vazgeç, **maşallah çok güzel olmuş** diyeyim, anlaşalım” diye ama üstad yanaşmadı. Sözümden **cayamazdım**, geçiştirmeyi de beceremeyince mecburen okumaya başladım. Bir taraftan okuyor diğer taraftan da kendimi yeyip bitiriyordum “Niyе böyle **sözler veriyorsun** ki? Kendi kitabının baskısı bitmiş **tashih** bekliyor, sen el-âlemin kitabının tashihiyle **meşgulsün!**” diye. Ama okudukça işin **rengi** değişmeye başladı. Öyle “acayip” **sözler karşıma çıkıyordu ki** o söze ve sahibine duyduğum **takdir** duygusu, beni benden alıyordu. Sonunda “İyi ki bu sözü vermişim” noktasına taşınmıştım. Ne de olsa, bu **güzel sözleri** (yaşayarak) söyleyen, yazıp nakleden, seçip derleyen ve tercüme eden **hikmet erbabına** bir nebze olsun katkıda bulunmak, çorbada bizim de **tuzumuzun** olması demekti ve önemli bir faaliyetti. Epeyce bir emek sarf ettik ama **helâl-u hoş olsun**, değdi.

Bu Nasıl Bir Kitap?

Hayatın mahiyetine, amacına, özüne dair **çarpıcı yaklaşımlar** içeren; insanı en **derinlerinden** sarsan, **can evinden** vuran, uyarıcı, (içinde bulunduğu) **gaflet uykusundan** uyandıran/ ikaz eden, özüne döndüren, onun gözünü açıp ufkunu genişleten bir **hikmetler/erdemler** seçkisi... Üstelik bunlar, **mâneviyât** sahasının “özü-sözü bir” **zirve** şahsiyetlerine ait... Yani elinizde **mânevi** hastalıklarımız/dertlerimiz için denenmiş, tecrübe edilmiş ahlaki **reçeteler/kürler** var. Hayatı

ve içindekileri tartarken neyin aslında kaç kuruş ettiğini/ etmediğini/etmesi gerektiğini gösteren **hassas kriterler**... Bir **başucu kaynağı** mahiyetinde, elinizden bırakamayacağınız güzellikte bir **antoloji**... Her gün bir “doz” alınmasıyla bizi dünyanın cazibesine kapılmaktan ve kendimizi kaybetmekten koruyabilecek manevi bir **detoks** ve **rot-balans**... “Bir söz okudum hayat(a bakış aç)ım değişti!” dedirtecek ve tekrar tekrar okuduğunuzda **bıktırmayacak**, çarpıcılığından bir şey **kaybetmeyecek** çok sayıda (s)öz var bu kitapta. Enes Hoca, bir “mücevher ustası” **titizliğiyle** en çarpıcı olanları seçmeye ve en güzel şekilde dilimize aktarmaya gayret etmiş. Sıra sizde... **Okuyun ve çarpılın**... Hangi sözün/sözlerin sizi çarpacağı, hangisinin kaç **volt** çarpacağı, sizin **hazır bulunmuşluk** seviyenize bağlı... Okuyun ve sevdiklerinize **hediye ederek** okutun... **Enes Balı Hoca**'ya selam, takdir ve şükranlarımla...

Dr. Abdussamet Bakkaloğlu

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a;
Salat ve selâm, O'nun Resûlü'ne,
güzide ashabına ve ümmetine olsun.

Bu Kitap Niçin Yazıldı ve Kitapta Neler Var?

Tarih boyunca insanlar, hayat yolculuklarını daha anlamlı kılmak ve hakikate ulaşmak için bilgelik dolu sözlere kulak vermiştir. Nice büyük şahsiyetler, yaşadıkları tecrübelerden süzülen öğütleri, kendilerinden sonra gelen nesillere bir miras olarak bırakmıştır. Bu öğütler, sadece bir döneme veya bir topluma ait değil, insanlığın ortak değerleri arasında yer alan, zamanın ötesine ulaşan evrensel nasihatler olmuştur. Bu öğütler, nesilden nesile aktararak insanlığın ortak hafızasını oluşturmuş ve her dönemde yol gösterici bir ışık olmuştur.

İslam medeniyeti, hikmetin ve bilginin en derin kaynaklarından biridir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yolunu takip eden sahabeler, onların izinden giden tabiin ve tebei tabiin nesilleri, İslam büyükleri ve âlimler, yaşamları boyunca insanlığa ışık tutacak sayısız hikmetli söz söylemişlerdir. Bu sözler, sadece birer öğüt değil, aynı zamanda hayatın içinde sınanmış ve doğruluğu defalarca teyit edilmiş hakikatlerdir.

İslam medeniyeti, bu bilgeliği en saf haliyle koruyan ve gelecek nesillere aktaran bir hazine sunar. Sahabe, tabiin, tebei tabiin ve İslam büyüklerinin özlü sözleri, sadece birer cümle değil, aynı zamanda hayatın anlamını, insanın yaratılış gayesini ve erdemli bir yaşamın ipuçlarını barındıran rehberler ve yolumuzu aydınlatan hikmet kandilleridir.

Elinizdeki "Kadim Nasihatler" adlı eser, İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren sahabeler, tabiin, tebei tabiin ve sonraki

dönemlerde yaşamış İslam büyüklerinin engin tecrübelerinden süzölmüş özlü sözlerini bir araya getirerek, okuyuculara manevi bir yolculuk sunma gayesiyle kaleme alındı.

Çok çeşitli kaynaklardan titizlikle derlenip Türkçemize kazandırılan bu hikmet ve bilgelik dolu nasihat ve öğütlerin hayat yolculuğumuzda bize doğru yolu gösteren birer rehber ve yolumuzu aydınlatan birer ışık olmaları dileği ve duasıyla.

Bu Kitap Kimler İçin Kaleme Alındı?

Kadim Nasihatler kitabımızdan, İmam Hatip Ortaokulu ve Liseleri, Arapça Hazırlık Sınıfları, İslami İlimler ve İlahiyat Fakülteleri, Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümleri, Arapça Öğretmenliği Bölümleri öğrencileri, YKS Arapça ve Arapça Hazırlık Muafiyet Sınavlarına hazırlananlar ile Klasik Arapça ile iştigal eden herkesin istifade edeceğine inanıyorum.

Uzun soluklu bir çalışmanın ürünü olan bu kitabımızda, muhtemel hataları en aza indirmek için azami gayret sarf etmiş olsak da insan ürünü olan hiçbir eser hatadan arı değildir. Yüce Rabbimizin Kitab-ı Hakimi'nde ifade ettiği üzere "Zira her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen birisi vardır." (Yusuf, 76) fetvasınca, tarafımıza yöneltilecek her türlü yapıcı eleştiri, katkı ve öneriye açık olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Son olarak, kitabın telif sürecinde görüşlerine başvurup desteklerini aldığım, çalışmanın son okumasını yapan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Abdussamed BAKKALOĞLU'na şükranlarımı sunuyorum.

Enes Balı
Eskişehir, 2025

Kul cennet ve cehennemi
hakkiyla idrak edebilseydi,
ölünceye kadar itaat eder, kalbi
ürperirdi; tevazu ile boynunu
büker, istikamet üzere yaşar ve
ölçülü davranırdı.

Hasan-ı Basrî (rahmetullahi aleyh)

مَا أَبْقَنَ الْعَبْدُ بِالْجَنَّةِ وَالنَّارِ حَقًّا
يَقِينِهِمَا، إِلَّا حَسَعَ وَوَجَلَ، وَذَلَّ
وَاسْتَقَامَ، وَافْتَصَدَ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ.

Hikmetin konuşulduğu ve
rahmetin yayıldığı meclis ne
güzel meclistir.

Avn b. Abdullah (rahmetullahi aleyh)

نِعْمَ الْمَجْلِسُ مَجْلِسٌ تُذَكَّرُ فِيهِ
الْحِكْمَةُ، وَتُنَشَّرُ فِيهِ الرَّحْمَةُ.

Cömertlik kişiyi efendi yapar,
pintilikten berî (uzak) olan
kimse haysiyet sahibi olur/itibar
görür.

İmam Şafî (rahmetullahi aleyh)

الْجُودُ يَقُودُ الْمَرْءَ إِلَى السِّيَادَةِ،
فَمَنْ بَرِيَ مِنَ الْبُخْلِ نَالَ الشَّرْفَ.

Oruçluya iftar ettirmek bir
oruçlu sevabı kazandırır; şu
halde (her gün bir oruçluya iftar
ikram ederek) Ramazan'ı altmış
gün oruçlu geçirmeye gayret et!

İbn'ul Cevzî (rahmetullahi aleyh)

مَنْ فَطَرَ صَائِمًا فَلَهُ أَجْرُ صَائِمٍ،
فاجتهد أن تصوم رمضان ستين يوماً.

İçki içenin bıraktığını, hırsızın vazgeçtiğini, kötü ve çirkin işler yapanın tövbe ettiğini gördük ama yalamı meslek haline getirmiş yalancının doğru söylediğine şahit olmadık.

رَأَيْنَا شَارِبَ خَمْرٍ نَزَعٌ ، وَلِصًّا أَقْلَعٌ ،
وَصَاحِبَ فَوَاحِشٍ رَجَعٌ ،
وَلَمْ نَرَ كَذَّابًا صَارَ صَادِقًا .

Abbasi veziri Yahyâ b. Hâlid (rahmetullahi aleyh)

Ramazan gelmeden önce kendini ıslah edebilene müjdeler olsun!

طُوبَى لِمَنْ أَصْلَحَ نَفْسَهُ قَبْلَ رَمَضَانَ .

Amr b. Kays el- Mulaî (rahmetullahi aleyh)

Sen mutluyken kıskancın oturup karalar bağlaması sana yeter de artar bile.

يَكْفِيكَ مِنَ الْحَاسِدِ
أَنَّهُ يَغْتَمُّ وَقْتَ سُرُورِكَ .

Osman b. Afvan ؓ

Allah'tan korkmayan asla alim değildir.

مَنْ لَا يَخْشَى اللَّهَ تَعَالَى فَلَيْسَ بِعَالِمٍ .

Rebî' b. Enes (rahmetullahi aleyh)

Bir kimseye sünnetten bahsettiğinde “bunu bırak, bize Kur'an'dan konuş” der ise şunu bil ki o kimse yoldan çıkmıştır.

إِذَا حَدَّثْتَ الرَّجُلَ بِالسُّنَّةِ ، فَقَالَ :
”دَعْنَا مِنْ هَذَا وَحَدِّثْنَا مِنَ الْقُرْآنِ“ ،
فَاعْلَمْ أَنَّهُ ضَالٌّ .

Eyyüb es-Sahtiyânî (rahmetullahi aleyh)

Cimriye bakmak kalbi
katılaştırır.

النَّظْرُ إِلَى الْبَخِيلِ يُقْسِي الْقَلْبَ.

Bişr el Hâfi (rahmetullahi aleyh)

Mümin her daim bir korku ve
nefis muhasebesi içindedir;
salih amellerini gözünde
büyütmez, kötü amellerinin
küçüklerinden de korkar.

المُؤْمِنُ دَائِمُ الْخَوْفِ وَالْمُرَاقَبَةِ،
يَسْتَصْغِرُ عَمَلَهُ الصَّالِحِ،
وَيَخْشَى مِنْ صَغِيرِ عَمَلِهِ السَّيِّئِ.

İbn H. el-Askâlani (rahmetullahi aleyh)

Övünmek ve makam elde
etmek amacıyla ilim öğrenen,
müslümanları küçük gören ve
onları tahkir eden kimse en
büyük günahlardan bir tanesini
işlemiştir; öyle ki kalbinde zerre
miktar kibir bulunan kimse
cennete giremez.

وَمَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِلْفُخْرِ وَالرِّيَاسَةِ،
وَنَظَرَ إِلَى الْمُسْلِمِينَ شَرًّا، وَأَزْدَرَى
بِهِمْ؛ فَهَذَا مِنْ أَكْبَرِ الْكِبْرِ، وَلَا يَدْخُلُ
الْجَنَّةَ مَنْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ.

Zehebi (rahmetullahi aleyh)

Tevâzu hakka boyun eğip ona
uymandır; onu bir çocuktan
veya en cahil insandan bile
alsan öylece kabul etmendir.

التَّوَاضُعُ أَنْ تَخْضَعَ لِلْحَقِّ وَتَتَّقَادَ
لَهُ، وَلَوْ سَمِعْتَهُ مِنْ صَبِيٍّ قَبْلْتَهُ، وَلَوْ
سَمِعْتَهُ مِنْ أَجْهَلِ النَّاسِ قَبْلْتَهُ.

Fudayl b. İyâz (rahmetullahi aleyh)

Hüsnüzan Allah'tan
gayrısına ümit beslememen
ve günahından başka hiçbir
şeyden korku duymamandır.

حُسْنُ الظَّنِّ أَنْ لَا تَرْجُوَ إِلَّا اللَّهَ
وَلَا تَخَافُ إِلَّا ذَنْبَكَ.

Ali b. Ebi Tâlib ؓ

Güneşin battığı, ecelimin
yaklaştığı ve amelimin
ziyadeleşmediği güne pişman
olduğum kadar hiçbir şeye
pişman olmadım.

مَا نَدِمْتُ عَلَى شَيْءٍ نَدِمِي عَلَى يَوْمٍ
عَرَبْتُ فِيهِ الشَّمْسُ، نَقَصَ فِيهِ أَجَلِي،
وَلَمْ يَزِدْ فِيهِ عَمَلِي.

Abdullah b. Mes'ûd ؓ

Senden özür dileyeni
gülyüzle karşıla.

إِذَا اغْتَدَرَ إِلَيْكَ مُعْتَذِرٌ، فَتَلَقَّهُ بِالْبِشْرِ.

Ahnef b. Kays (rahmetullahi aleyh)

Şeytani açıkta lanetleyip,
gizlide ona uyanlardan olma!

لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَلْعَنُ إِبْلِيسَ فِي الْعَلَانِيَةِ
وَيُطِيعُهُ فِي السِّرِّ.

Ömer b. Abdulaziz (rahmetullahi aleyh)

Seni Allah'tan alıkoyan her şey
sana uğursuzluk getirir.

كُلُّ مَا أَشْعَلَكَ عَنِ اللَّهِ
فَهُوَ عَلَيْكَ مَشْوُومٌ.

Ebü Süleymân ed-Dârâni (rahmetullahi aleyh)

İlim, onunla amel eden için
güzelidir; amel etmeyen için ise
ne kadar da zararlıdır!

الْعِلْمُ حَسَنٌ لِمَنْ عَمِلَ بِهِ ، وَمَنْ لَمْ
يَعْمَلْ فَمَا أَضْرَهُ!

Bişr el-Hâfi (rahmetullahi aleyh)

En çetin cihad/mücadele
hevâ ve hevesle girilen
mücadeledir; nefsini hevâsından
koruyan kimse dünyadan
ve dertlerinden âzâde olur
(kurtulur), sıkıntılarına karşı da
korunmuştur.

أَشَدُّ الْجِهَادِ جِهَادُ الْهَوَى ، مَنْ مَنَعَ نَفْسَهُ
هَوَاهُ فَقَدْ اسْتَرَّاحَ مِنَ الدُّنْيَا وَبَلَّأَهَا ،
وَكَانَ مَحْفُوظًا وَمُعَافَى مِنْ أَدَاهَا .

İbrahim b. Edhem (rahmetullahi aleyh)

Cömert kimseyi dostları da
sever, cimriden ise çocukları
bile nefret eder.

جُودُ الرَّجُلِ يُحِبُّهُ إِلَى أَصْدِقَائِهِ ،
وَبُخْلُهُ يُكْرَهُهُ حَتَّى إِلَى أَوْلَادِهِ .

İbnu's Semmâk (rahmetullahi aleyh)

En akıllı insan, insanları en çok
hoş gören (mazur gören) insandır.

أَعْقَلُ النَّاسِ أَغْدَرُهُمْ لِلنَّاسِ .

Ömer b. Hattab ﷺ

Kalbinde katılık, bedeninde
zayıflık ve rızıkta yoksunluk
görürsen bil ki beyhude ve
mâlâyânî şeyler konuşmuşsun.

إِذَا رَأَيْتَ قَسَاوَةً فِي قَلْبِكَ ، وَوَهْنًا فِي
بَدَنِكَ ، وَجَرْمَانًا فِي رِزْقِكَ ، فَاعْلَمْ أَنَّكَ
تَكَلَّمْتَ فِي مِمَّا لَا يَغْنِيكَ .

Mâlik b. Dînar (rahmetullahi aleyh)

Tövbe kulun geçmişte yaptıklarından pişmanlık duyması ve terk ettiği günahlara geri dönmeme azminde olmasıdır.

التَّوْبَةُ هِيَ أَنْ يَكُونَ الْعَبْدُ نَادِمًا عَلَى مَا مَضَى، مُجْمِعًا عَلَى أَنْ لَا يَعُودَ فِيهِ.

Hasan-ı Basrî (rahmetullahi aleyh)

Ömür Allah'tan sana bir emanettir, bu emaneti muhafaza et; Allah'a isyan ve günahlarla emanetine ihanet etme!

الْعُمْرُ أمانةُ اللَّهِ عِنْدَكَ، أَمِنْ عَلَيْهَا؛ فَلَا تُخْنُ فِي أَمَانَتِكَ بِمَعْاصِيهِ.

Şakîk-ı Belhî (rahmetullahi aleyh)

Kimi zaman yoksulluk çekerim, sadaka verip Allah ile ticaret yaparım Allah da bana kazandırır.

إِنِّي لِأَمْلِكُ أَحْيَانًا فَأَتَا جِرُّ اللَّهِ بِالصَّدَقَةِ فَيُرِيحُنِي.

Ca'fer es-Sâdık (rahmetullahi aleyh)

Allah'ın her şeyi kuşatan engin rahmetinden ümidini kesmen günahından daha daha büyük bir günahtır.

لَقَنُوطُكَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَشَدُّ عَلَيْكَ مِنْ ذَنْبِكَ.

Zeynelâbidin (rahmetullahi aleyh)

Seyahat ediniz; öyle ki su aktığı zaman pürupâk olur, durgunlaştığında ise bulanıklaşıp bozulur.

سَحُّوا فَإِنَّ الْمَاءَ إِذَا سَاخَ طَابَ وَإِذَا وَقَفَ تَغَيَّرَ.

Bişr el Hâfî (rahmetullahi aleyh)